

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ТОРГІВЛІ ТА МАРКЕТИНГУ
Кафедра іноземної філології та перекладу

Когнітивна лінгвістика
СИЛАБУС (SYLLABUS)

1.ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА	
Викладач	Латигіна Наталія Анатоліївна
Науковий ступінь	доктор політичних наук
Вчене звання	професор
Профайл (резюме) викладача	https://knute.edu.ua/file/MTIyMzc=/ff00192167f1829b00c2f95430fcb89c.pdf
Адреса кафедри	Україна, 02156, м. Київ, Кіото, 19 А-214
Контактний тел.	+38(044)531-48-79
E-mail:	n.latygina@knute.edu.ua
Електронна сторінка курсу в системі дистанційного навчання КНТЕУ	http://ldn.knute.edu.ua/
Консультації	Середа, 2 пара, А-209

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Назва дисципліни	Когнітивна лінгвістика
Освітній ступінь	магістр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Освітня програма	Прикладна лінгвістика (Політична лінгвістика, англійська мова)
Загальна характеристика	Кількість годин – 180 Кількість кредитів – 6 Співвідношення аудиторних годин і годин самостійної роботи: 56/124) Мова навчання: українська Форма підсумкового контролю – екзамен Курс (рік навчання), семестр: 2 рік 3 семестр Формат навчання: очний/змішаний – курс, що має супровід в системі дистанційного навчання ДТЕУ, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання
Пререквізити	Вивчення дисципліни базується на знаннях з таких дисциплін: «Основи теорії мовної комунікації» «Політичний дискурс в лінгвістиці» «Політична риторика»
Анотація	Дисципліна «Когнітивна лінгвістика» є однією з базових складових циклу професійної підготовки фахівців і має важливе теоретичне та практичне значення. Предметом вивчення дисципліни є проблема ролі мови у процесах пізнання й осмислення світу, в проведенні його концептуалізації і

	категоризації; співвідношення концептуальних систем із мовними, наукові та буденної картин світу з мовною.
Методи навчання	Поєднання традиційних і інноваційних методів навчання з використанням новітніх технологій: лекції та практичні заняття (тренінг/презентація/дискусія/комунікативний метод та ін.)
Мета та завдання	Мета навчальної дисципліни полягає у всебічному вивченні Метою вивчення дисципліни «Когнітивна лінгвістика» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з теоретико-методологічними засадами когнітивної лінгвістики як одного з найактуальніших напрямів сучасного мовознавства, зокрема, з когнітивною семантикою, через узагальнення та систематизацію знань у галузі лінгвокогнітивної концептології та лінгвокультурології як невід’ємної складової когнітивної лінгвогносеології; сприяння засвоєнню принципових положень когнітивної лінгвістики з урахуванням теоретичного і прикладного застосування її здобутків та засвоєнню методів і прийомів когнітивного лінгвістичного аналізу; формування компетентностей, необхідних для здійснення професійного перекладу у політичній сфері. Завданням вивчення дисципліни «Когнітивна лінгвістика» є: • доповнення та поглиблення знань, одержаних у базових теоретичних курсах з лінгвістичних дисциплін з акцентом на когнітивних аспектах дослідження мови; • ознайомлення магістрів-філологів з широким спектром когнітивних досліджень в мовознавстві; • надання уявлення про передумови та історію зародження когнітивної лінгвістики, її теоретичний фундамент; • систематизація основних понять когнітивної лінгвістики; • формування вміння розпізнавати моделі різних наукових мовознавчих парадигм в когнітивної науковому дискурсі; • розвиток у магістрів науково-дослідного мислення з акцентуванням на цілях та завданнях когнітивного підходу до вивчення мови; • опанування методики лінгвокогнітивного аналізу; • характеристика сучасного стану та перспектив розвитку когнітивної лінгвістики; • сприяння розширенню кругозору магістра-філолога; • окреслення можливостей застосування знань із когнітивної лінгвістики на практиці (при вивченні комунікативних процесів, зокрема, у міжкультурній комунікації; при викладанні іноземної та рідної мови; при створенні політичних текстів).

Результати навчання (компетентності)	Дисципліна «Когнітивна лінгвістика», як обов’язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння здобувачами вищої освіти загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:		
	Прикладна лінгвістика (Політична лінгвістика, англійська мова ОС магістр)		
	Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
	Загальні компетентності за освітньою програмою		
	1)	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	1-14
	2)	Здатність бути критичним і самокритичним.	1-14
	3)	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	1-14
	4)	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	1-14
	5)	Здатність працювати в команді та автономно.	1-14
	6)	Здатність спілкуватися іноземною мовою.	1-14
	7)	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	1-14
	9)	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	1-14
	10)	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).	1-14
	11)	Здатність проведення досліджень на належному рівні.	1-14
	13)	Здатність узагальнювати та оцінювати актуальну суспільно-політичну інформацію.	3;7;8;12;14
	Спеціальні (фахові, предметні компетентності) за освітньою програмою		
	1)	Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.	1-14

	2)	Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.	1;12-14
	3)	Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.	1-14
	4)	Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного/мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.	1-14
	5)	Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.	1;2;10;12;14
	6)	Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.	1-14
	7)	Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.	1-14
	8)	Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.	3;7;9;12-14
	9)	Усвідомлення дії когнітивних, психологічних та інших механізмів мовленнєвого впливу і використання ресурсів різноманітних мовних рівнів для організації політичної діяльності, політичного управління суспільством та проведення виборчих кампаній.	1-14
	10)	Здатність здійснювати ефективну мовну комунікацію в галузі політики.	1-14
	<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
	4)	Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати	1-14

	шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.	
5)	Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.	1-14
6)	Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.	3;7;9;12-14
7)	Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.	1-14
8)	Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства.	1;12-14
9)	Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.	1-14
11)	Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.	1-14
13)	Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.	1-14
16)	Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.	1-14
17)	Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні	1-14

		розробки в конкретній філологічній галузі.	
	18)	<i>Використовувати основні стратегії і тактики мовленнєвого впливу, враховуючи особливості їх функціонування, в політичній сфері, в мовних комунікаціях, у міжособистісному спілкуванні.</i>	1-14
	19)	<i>Створювати політичні дискурси (тексти), дотримуючись відповідних жанро-стилістичних вимог.</i>	12;14

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА МОДУЛЯМИ ТА ТЕМАМИ

ТЕМА 1. Виникнення когнітивної лінгвістики та її місце в системі гуманітарних наук.

Історія розвитку когнітивної лінгвістики. Когнітивна наука та когнітивна лінгвістика. Філософські джерела когнітивної науки. Погляди Л.фон Вітгенштейна у становленні когнітивної науки. Основні напрями у сучасній когнітивній лінгвістиці. Когнітивна лінгвістика в системі мовознавства.

ТЕМА 2. Предмет когнітивної лінгвістики та її понятійний апарат.

Теоретико-прикладні засади когнітивної лінгвістики: об'єкт, предмет та завдання. Ключові поняття та терміни когнітивної лінгвістики.

Мова як засіб пізнання світу. Антропоцентричний підхід до мови .

Когнітивний підхід до вивчення мовних явищ. Когнітивний дисонанс в лінгвістиці.

ТЕМА 3. Постулати когнітивної лінгвістики. Концептосфера та концептуалізація.

Концепт. Концептосфера. Свідомість, види свідомості та менталітет. Картки світу: когнітивна і мовна. Номінативне поле концепту. Концепт-слово, концепт-значення. Структура концепту (образ, інформаційний зміст, інтерпретаційне поле). Типи концептів.

Категорії, диференційні та класифікаційні ознаки концептів. Національна специфіка концептів. Номінативна щільність концепту. Рекурентність концепту.

ТЕМА 4. Теорія прототипів Елеонори Рош.

Еволюція поглядів Елеонори Рош. Прототипні ефекти. Ефекти базового рівня. Прототипні ефекти в мові. Прототипні ефекти в мовних категоріях: морфологія і синтаксис.

ТЕМА 5. Теорема Гіларі Патнема і новий реалізм.

Протиріччя модельно-теоретичної семантики. Необмежена і поміркована невизначеність. «Істина» у теорії моделей. Референція. Критика Г. Патнема. Внутрішній реалізм.

ТЕМА 6. Ідеалізовані когнітивні моделі.

Джерела прототипних ефектів. Найпростіші прототипні ефекти. Кластерні моделі як джерело прототипних ефектів.

ТЕМА 7. Когнітивна теорія метафори: основні положення.

Орієнтаційні метафори. Метафора і несуперечливість культури. Онтологічні метафори. Персоніфікація. Системність метафоричних концептів і свідoctва проти узгодженості системи метафор. Фрагментарність метафоричного структурування. Підґрунтя структурних метафор. Причинність: безпосередній досвід і метафоричне осмислення. Узгодженість у структуруванні досвіду. Узгодженість метафор. Складні випадки узгодження між

метафорами. Наслідки для теорії понятійної структури. Визначення і розуміння. Метафори і значення. Метафора, істина і дія. Міфи об'єктивізму і суб'єктивізму.

ТЕМА 8. Метонімічні моделі.

Метонімічні джерела прототипних ефектів. Інші типи метонімічних моделей. Соціальні стереотипи, типові приклади, ідеали, вірці, генератори, субмоделі, яскраві приклади.

ТЕМА 9. Когнітивні категорії і слова.

Радіальні категорії. Граматикалізовані категорії.

Свідчення, які постачають зникаючі мови. Досвідний, образний та екологічний аспекти свідомості. Ознаки, стереотипи і замовчування. Сукупності властивостей. Когнітивна семантика.

ТЕМА 10. Ментальні простори.

Гіпотеза просторового представлення форми.

Структура ІКМ (ідеалізованих когнітивних моделей). Пропозиційні ІКМ. Проста пропозиція. Сценарій. Відновлення між концептами і категоріями. Символічні моделі і когнітивна граматики.

Кінестетичні образні схеми: контейнер, частина – ціле, зв'язок, центр-периферія. Досвідне підґрунтя метафор. Проблема елементарних концептів. Здатність концептуалізації.

ТЕМА 11. Теорія лінгвістичної відносності (теорія Сепіра-Уорфа). Сутність теорії лінгвістичної відносності. Внесок Е. Сепіра та Б. Уорфа в розвиток гіпотези про лінгвістичну відносність. Суворі і м'які версії теорії лінгвістичної відносності. Критика теорії.

ТЕМА 12. Лінгвокогнітивне моделювання перекладу.

Когнітивна лінгвістика і теорія перекладу: шляхи перетину і взаємодії. Когнітивна модель перекладу тексту. Базові одиниці когнітивної моделі перекладу.

ТЕМА 13. Когнітивна поетика.

Когнітивна поетика як міждисциплінарний інструмент вивчення художньої літератури. Способи репрезентації світу в художній літературі. Проблема природи творчого й творчості. Співвідношення між мовою художньої літератури і повсякденною мовою. Школа когнітивної поетики в Україні.

ТЕМА 14. Методи та прийоми семантико-когнітивного опису концептів.

Принципи семантико-когнітивного аналізу концептів. Словесна та графічна моделі. Методи опису значень і концептів (лексикографічне та психологічне значення). Метод лінгвістичної інтроспекції. Корпусні дослідження. Метод когнітивної дефініції.

Побудова номінативного поля концепту. Експериментальні методики дослідження концептів. Семантика мовних засобів, що утворюють номінативне поле концепту. Верифікація результатів опису концептів. Когнітивна інтерпретація. Моделювання концепту. Цілісний семантико-когнітивний аналіз. Психолінгвістичний опис значення лексеми признання. Лінгвоконцептологічний опис концепту «Політика».

Форми контролю:

Д – дискусія;

О – опитування;

ДОП – доповідь (дайджест);

Е – есе;

ТЗ – творче завдання;

ЕК – експрес-контроль;

П – презентація;

ККР – комплексна контрольна робота

ВИМОГИ/РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Відпрацювання пропущених занять відбувається за умови документально підтвердженої поважної причини під час індивідуальних консультацій. Студент виконує додаткові завдання для отримання балів за аудиторну роботу.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ:

Оцінка за семестр – 100 балів:

Аудиторна робота – 60 балів

Інші види роботи + самостійна (домашня) робота – 40 балів:

Екзамен – 100 балів

Підсумкова оцінка – середнє арифметичне від оцінки за модуль та екзамен.